

vigtigt, at alle Veje og Midler, som jeg sagde i mit første Foredrag, burde prøves, og at det ikke taaler Opsættelse. Vi have nu stillet Forslaget her for at faa en Forhandling i Gang om det og for at se, om det ikke var muligt at enes om en Form, under hvilken vi kunde begynde at gøre et Forsøg. Jeg ser slet ikke, at vort Forslag i nogen som helst Grad kolliderer med den Lov, vi nu have. De, der ville søge Laan efter denne, kunne jo, selv om vi vedtage denne Lov, faa dem, og kommer der ingen efter vort Lovforslag, kan det jo slet ikke genere. Men vi have ment, at det var paa Tide, at denne Form blev tagen op til en virkelig Drøftelse ogsaa i den danske Rigsdag. Jeg for mit Vedkommende tror sikkert paa, at den Dag vil komme, da dette Spørgsmaal netop vil blive løst noget i den Retning, som her er antydet. Baade Kravene og Betingelserne have vi stillet saaledes, at jeg ikke synes, de kunne virke afskrækkende til nogen Side, og som jeg udtalte forleden Dag: vi ere villige til at optage en Forhandling om at rette vort Forslag paa forskellige Punkter.

Den højtærede Minister nævnedes Navne som Tscherning, Grundtvig osv., der i sin Tid havde været imod Fæste. Ja, disse Navne ere gode Navne, som vi allesammen se op til baade med Agtelse og Taknemmelighed. Men det var en helt anden Slags Fæste, der den Gang var Tale om. Jeg er selv den Dag i Dag Modstander af privat Fæste, og det antager jeg, de allerfleste Medlemmer her i Tinget ere, og det var privat Fæste, der den Gang var Tale om. Men dette her er noget helt andet, og forøvrigt, selv om man havde været Modstander af Kommune- eller Statsfæste for saa mange Aar tilbage, var der ingen Ting i Vejen for, at man nu kunde være en Ven af det. Thi den kommunale Udvikling har i den Grad gjort Fremskridt, at man Landet over i hvert eneste Hjem har kommunale Interesser, saaledes at hvis en saadan Sag kom til Forhandling i de kommunale Raad, vilde den finde Tilslutning og vække Interesse i snart alle Hjem. Derfor er jeg sikker paa, at hvis denne Sag bliver lagt i de kommunale Raads Hænder, vil den blive gjort til Genstand for den mest alvorlige Overvejelse og møde den allerstørste Interesse, den Tro har jeg til vore Sogneraad Landet over.

Saa siger den ærede Minister, at han kender intet Tilfælde, hvor en Ejer er gaaet over til at blive Fæster. Jeg kender ganske vist saadanne Tilfælde, men

det er ikke nogen, jeg vil nævne som Bevis for, at dette, vi her foreslaa, er rigtigt, fordi vi ikke have prøvet det endnu, Og naar den ærede Minister siger, at der er Kommuner nok, der eje Jord, saa er det vist ikke fejl, det er vist ogsaa rigtigt. Men det afgørende er jo, hvordan man i det hele taget ser paa dette Spørgsmaal, og hvad det er, man vil opnaa ved det. I Almindelighed er det vist saadan, at den Jord, Kommunerne trindt om eje, bliver forpagtet bort, og man har ikke prøvet netop denne Form at fæste eller forpagte Jorden bort i saadanne mindre Stykker. Den ærede Minister sagde, at den sikreste Besiddelsesform er dog denne, hvor man vil høste, hvad man selv saar, og at man altsaa ejer den Jord, man har. Ja, det er ligesom man tager det. Vi have jo kendt Tider herhjemme, hvor ikke alle de, der vare Ejere, virkelig fik Lov til at høste, hvad de selv saaede. Og dette har netop været det, der baade har bragt Tanken frem om at skaffe Jord til Landarbejdere paa den Maade, som det sker efter den nu gældende Lov, og i det hele taget har bragt den Tanke op, om der ikke var en Fæsteform, der i lige saa høj Grad sikrede Samfundets Borgere som netop det saa højt priste Ejendomsforhold.

Saa skulde jeg have sagt — og det gjorde jeg vistnok —, at jeg ikke var en Modstander af Selveje, men jeg beklagede dog, at Jorden ikke var i Samfundets Eje; og derved skulde jeg modsige mig selv. Jeg kan ikke se, at der er nogen som helst Modsigelse deri, at jeg i og for sig slet ikke er nogen Modstander af Selveje, men at jeg paa den anden Side tror, at vi alle sammen vilde være vel tjente med, om man i det hele taget kunde faa Forholdene ordnede saaledes, at det var Samfundet, der ejede Jorden, og at alle vi, der dyrkede den, vare Brugere af den. Der er ikke noget i Vejen for, at man kan opstille dette som en Fremtidsudsigt, og at man i det ganske smaa og i det stille gør et Arbejde for at faa prøvet, hvorvidt en saadan Tanke er rigtig eller ikke. Som jeg sagde forleden Dag: Er der ikke noget i den Tanke, falder den til Jorden af sig selv, og er der noget i den, kan ikke en Gang den højtærede Minister forhindre den i at gaa frem.

Saa siger den højtærede Minister: Kommunerne kunne jo selv prøve det, hvis de have Lyst til det, det er ikke noget for dem at komme til Staten og forlange den Smule Hjælp, som ligger i at faa Pengene til billig Rente, men naar